
Kyrkomötet
Motion 2012:5
av Karl-Gunnar Svensson

Införa retreat som en obligatorisk del i vigningstjänsten

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att skapa möjligheter för att införa minst fem dagars retreat per år som en obligatorisk del i vigningstjänsten.

Motivering

I kyrkans tidning stod det 2009-03-18 under rubriken "Alltför många präster blir utbrända" bl.a. så här:

– Det heter att prästerna ska vara experter på existentiella frågor och det kan jag i princip hålla med om. Men i verkligheten är det inte så. Vart tar de vägen med alla sina begravningar? Hur underhåller de sin kallelse? Hur visar de omsorg och ansvar inför sig själva och andra om de inte ens har en egen själasörjare?

Utbrändhet är en del av livet

När Socialstyrelsen rapporterar om utbrändhet eller utmattning söker man en diagnos och därmed ser man utbrändhet som något som går att bota.

– Jag menar att utbrändhet är en del av livet, säger stiftspsykolog Lennart Belfrage.

Han vill i stället tala om en existentiell hälsa som inte utesluter vare sig glädje eller lidande. Oro och ångslan är centrala frågor som måste lyftas fram. Alla människor bekymrar sig över meningsfrågor, så även präster.

Belfrage säger att prästen måste utveckla existentiell kunskap parallellt med annan praktik och teoretisk kunskap. I vår tid är den moraliska lyhördheten högst betydelsefull, menar han.

Brist på mening väcker skam

– Hur ska prästen vara rustad för att möta den sekulariserade svensken som tycks leva i en gråzon av tvivel? Är prästernas tomhets-känsla tabubelagd just därför att den antyder ett meningsvakuum?

– Upplevelsen av att livet rymmer en fundamental ensamhet och att tiden är otillräcklig skapar en känsla av ångestpräglad hemlöshet. Önskan om en begriplig mening med livet är stark eftersom ledan och meningslösheten annars lätt gör sig påmind.

Känslan av skam är också vanligt förekommande i samband med utbrändhet. Om en präst känner att han/hon stelnat i sina uttrycks-sätt och i sitt förhållande till kallelsen, skapar det skam. Och skam är samvetets röst som talar om att man som präst inte har gjort sin plikt, menar Lennart Belfrage.

Allvarlig situation

För prästen handlar plikten om att visa omsorg och ansvar – ord som är centrala vid prästvigningen. Därför har också kyrkan ett särskilt ansvar att agera i fråga om värderingar och existentiell hälsa.

– Det förväntas att präster ska kunna hantera sin existentiella ångest. Om de inte kan göra det kommer också den pastoraliska skammen. Det lider många av.

– Det är okej att ha ångest och känna skam. Men låt oss tala om det. Jag vill att problemen ska tas på allvar. Läget är allvarligt, säger Lennart Belfrage.

Artikeln bygger på en avhandling som Lennart Belfrage gjort. Se vidare: <http://uu.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2:160134>

Arbetet för präster och diakoner har idag blivit av en annan art än vad det varit tidigare. Arbetet har anpassats till att särskilja arbete och fritid åt, att forma arbetet till en viss tidsgräns och att reglera tydligare vad som är ledig tid och vad som inte är det. I folkmun skulle man kunna säga att idag handlar det inte om att vara präst eller diakon utan att arbeta som präst eller diakon.

Idag uppfattas det inte som en naturlig del av arbetet att dra sig tillbaka för bön och eftertanke som måste anses vara en mycket betydelsefull del av prästers och diakoners arbete. Istället verkar det som om man tittar mer på den verksamhet som utförs och hur mycket som utförs mer än vad som borde anses vara det väsentliga och hur kvaliteten på det ser ut.

Man skulle alltså kunna säga att när präster och diakoner ber i enskildhet så räknas det inte alltid som arbete utan endast de tillfällen som handlar om när man ber i andras närvaro. Visserligen skulle man kunna säga att bönen räknas in i de arbetsuppgifter som åligger präster och diakoner, men i praktiken blir det nog inte alltid så.

Att reglera möjligheten att få vara ledig är självklart bra eftersom det bygger på tanken att se till att präster och diakoner inte jobbar ihjäl sig eller helt enkelt blir utbrända. Arbete och ledighet regleras i kollektivavtal och borde därför fungera och avlasta de bördor som arbetet som präst och diakon bär och ska bära i sina respektive arbeten. Ändå är det så många som blir utbrända.

Retreat är något som ofta rekommenderas som en betydande avlastning och bearbetning av ett alltför belastat och krävande arbete. Idag ligger det på arbetsgivare, arbetsledare eller på den enskilde att begära möjligheten till retreat.

Med den här motionen vill jag föreslå att var och en som har en vigningstjänst ska ha en obligatorisk retreat på minst fem dagar per år. Detta bör självklart endast gälla dem som har en aktiv tjänstgöring som biskop, präst och diakon i Svenska kyrkan.

Jag menar att det borde vara så att retreat minst en gång per år måste anses vara en lika självklar del av vigningstjänsten som gudstjänster och förrättningar är. Jag menar att det är så viktigt att det bör finnas med som en bestämmelse i kyrkoordningen och inte handla om kollektivavtal eller andra avtal, utan vara en del av vigningstjänsten.

Det ska inte handla om en rättighet att vara på retreat, något som man kan avstå ifrån eller tacka nej till. Motionens avsikt är att retreat ska ingå som en del av vigningstjänsten och därmed vara en skyldighet för dem som har en aktiv tjänstgöring som biskop, präst och diakon i Svenska kyrkan.

Träslövsläge den 9 april 2012

Karl-Gunnar Svensson (KR)